

Rådgivende biologfirma Jan Nielsen
Korshave 3, DK-7100 Vejle
Tlf. 75 82 99 06

Spørgsmål om vilkår for smoltudtræk i Skjern Å

Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg har den 7. maj 1998 anmodet miljø- og energiministeren om en udtalelse fra biolog Jan Nielsen, hvori der foretages en sammenligning af vilkår for smoltudtræk i

- 1) Skjern Å's nuværende udløb fra jernbanen til Ringkøbing Fjord.
- 2) De af COWIconsult foreslåede 3-4 slyngede udløb på samme strækning

I begge tilfælde under forudsætning af en gennemførelse af det østlige projekt med genskabelse af de gamle slyngninger.

Udtalelse om vilkår for smoltudtræk i Skjern Å

Laksestammen i Skjern Å er den sidste overlevende af de danske laksestammer og er langt mindre end tidligere. Derfor er det bl.a. afgørende ved projekteringen af Skjern Å Naturprojektet, at laksesmolten sikres en minimal dødelighed, når den om foråret vandrer fra Skjern Å-systemet til opvækstområderne i saltvand.

Skjern Å vil blive genslynget på det nederste stykke, så åens længde her øges fra 19,0 km til 25,9 km. Åen deles i to løb ca. 4 km fra Ringkøbing Fjord og deles yderligere inden udløbet i fjorden. Der sikres et markeret åleje og en markant strømhastighed på alle nye vandløbsstrækninger (inkl. det sidste opdeltede forløb). Vandhastigheden på de første 21 km af den nye strækning vil blive højere end i dag, så molten kommer lidt hurtigere frem her end i dag, selv om den skal svømme lidt længere. Efter delingen i flere løb vil den gennemsnitlige vandhastighed i de nordligste løb typisk være 0,1 m/s i smoltens udtræksperiode, mens den vil være 0,3 m/s i det sydligste løb, hvor halvdelen af vandet skal løbe (svarende til hastigheden i området i dag).

Det må forventes, at halvdelen af smoltene vandrer gennem det sydligste løb, hvor halvdelen af vandet skal løbe, så disse smolt kommer generelt en smule hurtigere til havet, end smolt gør i dag. Den sidste halvdel af smoltene, som vælger de nordligste løb, bliver muligvis lidt for-

sinket, men højst et eller to døgn. Jeg vurderer ikke, at det har nogen særlig betydning for en fisk, der måske skal vandre op til 100 km på sine nedstrøms vandringer i Skjern Å-systemets vandløb. Der vil jo også i de nordligste løb være tale om markerede strømlejer, som er nemme at følge for en smolt på nedstrøms vandring.

Jeg finder det ikke afgørende, om den gennemsnitlige strømhastighed på de sidste få km før fjorden er 0,1 eller 0,3 m/s. Det sker jo alle steder (selv i de fineste laksevandløb), at smolt møder områder med lave strømhastigheder, når vandløb udmunder i fjord- og havområder. Det vigtige er, at molten skal bevæge sig i et vandløb med en markant strømhastighed i retning mod havet – så skal den nok finde vej. Man må også tænke på, at der er tale om gennemsnitlige vandhastigheder, og at de reelle vandhastigheder varierer meget afhængigt af vandstanden, grødevæksten i vandløbet og evt. opstuvning fra fjorden, og at vandstanden også er afhængig af slusedrift, vindforhold m.m.

Man kunne frygte en øget dødelighed hos den halvdel af smoltene, der måske forsinkes et eller to døgn i de nordligste udløb. Men denne dødelighed forventes at være ubetydelig, da der på trods af en nedsat vandhastighed på de sidste 3-4 km stadig er tale om et markeret åleje og markante strømhastigheder, og da dødeligheden for smolt på vandringer i vandløb generelt er ret lille.

Jeg kan fuldt ud tilslutte mig de vurderinger, der foreligger fra COWI's, Ringkøbing Amts og teknikergruppens side. Naturprojektet vil efter min bedste overbevisning *ikke* forringe smoltens passagemuligheder i Skjern Å-systemet. Derfor kan jeg gå ind for den skitserede løsning.

Jeg vil til slut henvise til den tekniske VVM-redegørelse, side 78, hvor det forudses, at en sedimentaflejring på de nedre dele af Skjern Å's løb på længere sigt kan medføre, at molten kan blive ledt ind i søområdet ved Hestholm med øgede smolttab til følge. Dette forhold må imidlertid ses i lyset af en forventet øget bestand af